

Blai Bonet o la voluntat d'eliminar fronteres

Antoni Vidal Ferrando. Núvol

Hi va haver un temps en què, per a mi, la literatura era Blai Bonet i els altres. Passa que els amors no són eternals. No ho són, encara que el perfum del primer no s'arriba a esbravar. Travessa amb nosaltres els jardins i els espais negres de l'existència.

Pensava aquestes coses després de saber que, disset anys després de la mort de l'escriptor, acaba d'aparèixer la seva poesia completa, a Edicions 1984. L'enhorabona a l'editorial i a Nicolau Dolç i Gabriel de S. T. Sampol, que han tengut cura del llibre. També l'anava a donar al país. Però el país encara té un deute pendent: la resta de l'obra. Sabem que El Gall Editor té el projecte de publicar els dietaris, tots ells imprescindibles, i que fa poc que ja ha començat a dur-ho a la pràctica amb una edició conjunta dels dos primers: Els ulls i La mirada. ¿Fins quan haurem d'esperar per veure reunides les novel·les? ¿Un altre cop disset anys? No em vendria de nou perquè, amb segons què, no tenim cura. Potser abans d'independitzar-nos de l'estat espanyol, ens hauríem d'independitzar de nosaltres mateixos.

Precisament un dels trets que més caracteritza la literatura de Blai Bonet és que no va deixar d'escriure la mateixa obra. Sol ocórrer amb els millors. Aleshores no entendrem prou aquesta obra si no la contemplam a través de la seva totalitat. De fet, la trajectòria de Blai Bonet és la d'algú que no cessa en la voluntat d'eliminar les fronteres dels gèneres. Va ser un heterodox en tots els sentits. Agosarat, rebel, iconoclasta. Un esperit lliure, decidit a no acotar el cap davant els excessos del poder. Malmirava els decàlegs i els credos, els dogmes i les ideologies. Si es va sotmetre a qualche autoritat va ser a la de les paraules. Però tampoc no n'acab d'estar segur. Amb les paraules, s'hi tutejava, s'hi embriagava, jugava, flirtejava, competia, compartia dolors i plaers i secrets. Tant li era posar-les en perill com tractar-les com si fossin les ninetes dels seus ulls. "Aquesta que has escrit no existeix", l'interpel·là, una vegada, un sever corrector. Ell ni va immutar-se. "Idò ara existirà", es limità a respondre. Li agradava contar-ho, i ho feia amb aquell gest picardiós d'adolescent entremaliat que l'acompanyà sempre. En la mateixa línia, no li bastava tirar contra els cacics, els feixistes, els dictadors, els mandarins, els ultramuntans. Tampoc no se salvaven els filòlegs: "Parles del llenguatge amb tant amor, / que se't veu l'odi contra la societat / secreta de la filologia, aquesta màfia...", diu un dels poemes de Nova York. Ara que, amb ell, mai no sabies fins a on feia o no feia teatre.

Jo crec que, respecte a l'obra i a la persona de Blai Bonet, s'han anat consolidant molts de malentesos. Com que era donat a la paradoxa (potser la literatura no és res més), tots li feim dir el que més ens interessa a cada moment. Tal vegada d'això, no se n'escapa ningú. Però més encara quan deixes escrit: "Pensà: la mentida és la més gran veritat del món". O "Sóc infalible: em puc equivocar". Endemés d'ambiciosos, brillants, dialèctics, de fites cabdals de la literatura catalana del s. XX, els llibres de Blai Bonet són plens de paranys d'aquesta mena i de moltes altres. N'hi ha que, sense deixar d'admirar-los, els han qualificat de confusos, i fins i tot de

caòtics. “Massa desordre”, solen sentenciar. Ben comprensible si no partissin d’un error de base: voler mesurar l’art amb els paràmetres de la lògica. Així, T. S. Eliot o William Faulkner també serien un caos. Sovint la crítica es perd per un excés de proximitat.

Es pot perdre igualment davant la gran literatura. Com és el cas de la de Blai Bonet, aquest home que deia que escrivia per expressar de manera personal la realitat col·lectiva, per donar testimoni del seu temps, per abolir el misteri i perquè tot sigui nou. Però jo sé que també ho feia perquè volia ser tan bo com el Dant, com James Joyce o com Sant Joan de la Creu.